

УДК 398.332.4:784.4(477.82)

DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2020.15.219410>

Олена Серко

<https://orcid.org/0000-0003-4361-2640>

Рівненський музичний фаховий коледж

Рівненського Державного Гуманітарного Університету

+380 68 768 8147, e-mail: len922@ukr.net

Типи й ареали побутування зимових обрядових наспівів Середньої Волині

В роботі проаналізовано мелотипи та ареали побутування пісень зимового обрядового циклу малодослідженої території Середньої Волині. Ця стаття є спробою авторки апробувати результати дослідження місцевого традиційного зимового репертуару до класифікації, запропонованої І. Клименко (2017). Розглянуто структурну специфіку творів та виділено 9 мелотипів, що належать до 7 базових типологічних макрогруп. Картографування результатів дослідження деталізує та уточнює загальну мелотипологічну картину цього терену та підводить до попередніх висновків про виявлення окремих сублокальних традицій, кордоном яких є р. Горинь.

Статтю доповнено нотними прикладами та картосхемами, що унаочнюють (ілюструють) мелотипологічну та мелоареалогічну картину зимових наспівів досліджуваної території.

Ключові слова: зимові обрядові наспіви, Середня Волинь, мелотип, мелоареал

Нотації розміщено після тексту, карти – на с. 176-177

Одним з провідних напрямів сучасних етномузикознавчих студій є вивчення специфіки регіональних фольклорних традицій. До цього часу на етнографічній мапі України залишається чимало історико-етнографічних областей, які ще чекають свого дослідження. Однією з таких «білих плям» є й досліджувана нами територія Середньої Волині – регіону, що охоплює Рівненський, Здолбунівський, Гошанський, Острозький, Корецький, східну частину Дубенського районів Рівненської області та Славутський район Хмельницької області (Луканюк, 1990). Невелика кількість наявних музично-етнографічних матеріалів, записаних на цих теренах, ще донедавна залишалася малодоступною навіть науковому колу. Це спонукало нас провести ґрунтовні фольклористичні експедиційні дослідження цього регіону.

У ході вивчення календарної пісенної традиції Середньої Волині з'ясувалося, що пісні зимового обрядового циклу посідають тут одне з чільних місць, адже зимові ритуали в досліджуваних місцевостях продовжують функціонувати навіть сьогодні.

Пропоноване дослідження є своєрідним продовженням статті «Зимние напевы Средней Волины» (Серко, 2019). Однак тепер, окрім аналізу та систематизації музичного матеріалу, реалізується новий підхід до мелотипізації зимових наспівів (з опорою на концепцію І. Клименко (2017)). Також пріоритетного значення набуває мелоареалогічний аспект.

Вивченню зимового жанрового циклу у вітчизняній етномузикології приділено чимало уваги. Переважають регіональні студії – згадаємо роботи дослідників Полісся та суміжних земель: Є. Єфремова (1997), А. Колодюк (2017), Г. Коропніченко (2009), Л. Лукашенко (2008), Ю. Рибак (2001), М. Скаженик (2017; 2018).

Питанням типологізації зимових наспівів у вітчизняному етномузикознавстві приділяли увагу й класики: Ф. Колесса (1970), К. Квітка (1971), В. Гошовський (1971). До недавнього часу найбільш популярною була класифікація В. Гошовського. У другій половині ХХ століття він запропонував розділяти твори новорічно-різдвяного періоду на «колядкові» (з яких визначив три найголовніших мелотипи) і «щедрівкові» (Гошовський, 1971). Цією методикою користувалися багато дослідників, зокрема, Ю. Рибак (2001), В. Коваль (2006; 2013), Л. Лукашенко (2008).

За останні кілька років етномузикологи київської та львівської шкіл здійснили значний прорив у вивченні зимових наспівів. Свідченням цього є два випуски збірника «Проблем етномузикології», присвячених «пісенній творчості зимових свят: типології і географії» (Єфремов, Клименко, 2016; 2017, с. 1). Особливого значення набули науково-методичні розробки зимової мелотипології І. Клименко (2012; 2013; 2016; 2017). Вивчаючи матеріали українсько-білорусько-польського (2012; 2013) та ширше – слов'яно-балтського ранньотрадиційного меломасиву (2016; 2017), дослідниця визначає ареали «ключових» ритмічних типів українського зимового циклу, дає

їх детальну характеристику з урахуванням локальних відмінностей та меж поширення, докладно картографуючи отриману інформацію¹.

Спираючись на базу даних, що нараховує близько 9000 мелодій, І. Клименко запропонувала нову класифікацію зимових наспівів на основі «порядкування мелодій за їх силаборитмічними типами з урахуванням мелотематичної форми та контекстових відомостей» і розробила «реєстр з понад 200 індексованих композицій»² (2017, с. 8).

У цій статті розглядається традиційний зимовий репертуар Середньої Волині, спираючись на класифікацію з цифро-літерними індексами для кожної форми, що були розроблені І. Клименко (2017, таблиця 5). При картографуванні ритмічних типів (див. карти 1–4 на с. 176–177) у нагоді також стали рекомендовані дослідницею графічні символи.

Джерельну базу дослідження Середньої Волині становить чимала кількість народно-вокальних обрядових творів зимового приурочення, зафіксованих авторкою в особистих експедиціях, а також збирачами різного часу в селах Середньої Волині. Частина матеріалу залучено з друкованих джерел (Мартиновська, 2005; Мовчанюк, 2020; Пастушенко, 2011; Супрун-Яремко, 2013; Столярчук, 1992; Федоршин, 1993; Цехміструк, 2006). Особливе значення має робота А. Колодюк (2017), оскільки вона також присвячена типології середньо-волинських зимових наспівів, а саме – мелодіям, локалізованим у межиріччі Горині та Случі³. Решта записів походить з фондів кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету⁴. Усього зафіксовано близько 250 творів, що виконуються у новорічно-різдвяний період. У цій статті до аналізу залучено понад 140⁵

наспівів, переважно ранньотрадиційної стилістики. Всього обстежено близько 80 сіл. Зимові наспіви зафіксовано у 55 населених пунктах⁶ (у Рівненському районі – 13 сіл, Здолбунівському – 6, Острозькому – 4, Дубенському – 4, Гоцанському – 7, Корецькому – 9, Славутському – 12, детальніше див. Таблицю 1).

Серед зафіксованих пісень зимового календаря Середньої Волині близько 30% складають церковні твори біблійної тематики, що найчастіше відтворюють в поетичному тексті легенду про народження Ісуса Христа та виконуються у період Різдвяних свят. Більшість цих церковних *коляд* витворені в християнську епоху та мають письмове походження, хоча, незважаючи на це, міцно входять в традиційний народний репертуар. Такі твори виконуються й досі в усіх досліджуваних населених пунктах без особливих мелодико-ритмічних відмінностей. Найбільш поширеними є «Нова радість стала», «По всьому світу стала новина», «Що то за предиво», «Дивная новина», «Небо і земля» тощо.

Особливий науковий інтерес становлять питомі зимові наспіви. Вони належать до ранньої обрядової творчості та є більш давніми. Проте протягом тривалого співіснування із церковною творчістю вони зазнали певного впливу, адже під час зимових обходів дворів традиційні колядки співаються впереміш із стилістично пізнішими церковними колядами. Мабуть тому сьогодні досить часто в одному творі поєднуються тексти християнського та язичницького змістів, як от наприклад:

Ой рано, рано кури запіли. Славен есі!
Славен есі ще й Христу-Цару на небесі!
(Цехміструк, 2006, с. 108)

Зустрічаються також випадки, коли текст християнського змісту виконується на давню мелодію.

Насамперед розглянемо наспіви, що належать до **типологічної макросім'ї висхідних іоніків** (у класифікації І. Клименко – «Зм01»). Найбільш поширеною на Середній Волині є дворядкова композиція зі структурою тексту⁷ ${}^{\text{r}}\text{V } 44; \text{P}44$ та музично-ритмічним устроєм ${}^{\text{m}}\text{R} || : {}^3 1122 | 1122 : ||$ (нотація 1 (далі – нот.)). Семантична будова таких наспівів – ${}^{\text{s}}\text{V}$ аб;рс. Текст рефрену – «Щедрий вечір, святий / добрий

також результати картографування зимових наспівів А. Колодюк.

⁶ Включно з матеріалами А. Колодюк.

⁷ Тут і далі використовуються такі знаки формалізації: ${}^{\text{r}}\text{V}$ – ритмічна форма, ${}^{\text{s}}\text{V}$ – семантична форма, ${}^{\text{m}}\text{R}$ – музично-ритмічна форма, ${}^{\text{t}}\text{M}$ – мелотематична форма; підкреслення – міжстрофові повтори рядка / силабічної групи (рефрени), підрядковий індекс – кількість повторень віршових рядків.

¹ І. Клименко також порушує питання уніфікації позначок при картографуванні ключових форм обрядових наспівів (2012; 2017, таблиця 5).

² З огляду на такий підхід, дослідниця пропонує відмовитися від «прийнятого початкового розподілу зимових наспівів на «колядки» і «щедрівки» як несталого й тому малопродуктивного критерію» (Клименко, 2017, с. 8).

³ Корецький та Гоцанський райони Рівненської області, Славутський район Хмельницької та західні села (лівий берег Случі) Новоград-Волинського району Житомирської областей.

⁴ Музичний та етнографічний матеріал збирали та записували І. Бородійчук, Н. Боярська, К. Верещук, А. Мороз, С. Чернюк, Ю. Гуменюк та ін.

⁵ При статистичних підрахунках до уваги взято матеріали, зібрані авторкою (у власних експедиціях, взяті з друкованих джерел та з колекцій збирачів різного часу); на мелогеографічних картах враховано

вечір». Такі зразки мають найвищу статистику (51 приклад з 43 населених пунктів) і досить велику кількість сюжетів⁸. Форма побутує на всій досліджуваній території без особливих ритмічних змін. У класифікації І. Клименко їй відповідає реєстраційний індекс <Зм01-3.221>⁹.

У деяких піснях рефрен є нарощеним / розширеним і має 2 рядки (3 зразки), тобто форма всієї композиції перетворюється на трирядкову – ¹V 44;P44;44, ^sV аб;рс;ту з рефреном «Щодрий вечор, добрий / святий вечор, Добрим людям, на здоров'я / на весь вечір / світ» (<Зм01-7.24>), (нот. 2). Нарощуватися може й основний вірш: ¹V 44₂;P44, ^sV аб;вг;рс, (<Зм01-7.623-221>) (нот. 3). Зафіксовано 5 зразків такої форми. Ці твори мають пізніше походження. Про це свідчить, у першу чергу, текст, який є християнізованим.

Трапився також зразок, у якому поєднані дворядкові вірш та рефрен, тобто композиція стає чотирирядковою Зм01-3.24+27 (нот. 4). Це єдиний випадок з ритмічною редукцією чотири-складника – вкороченням останньої (четвертої) силабохрони вдвічі: ^mR ||:^s1121|1121:||. Семантична форма твору – ^sV аб;вг;рс;ту, мелічна ¹M αβ;αβ;αβ;α¹γ.

Дворядкові зразки ранньої стилістики є загальнопоширеними та побутують на всій території Середньої Волині.

Трирядкові версії пізнішої стилістики локалізовані переважно на півночі досліджуваного терену: у Рівненському (с. Жобрин, с. Обарів, с. Грушвиця), Гошанському (м. Гоша, с. Пустомити), Корецькому (с. Невірків, с. Морозівка, с. Новий Корець) та Славутському (с. Дятилівка) районах (див. карту 1 на стор. 176).

Наспіви з ритмом висхідного іоніка можуть мати як «мажорний», так і «мінорний» ладовий нахил. «Мінорних» зразків дещо менше і вони розміщуються у північній зоні Середньої Волині (див. на К-1 позначки з помаранчевою скісною рисою).

Наступна група форм належить до **макрогрупи п'ятискладників «колядкового типу» з чотирискладовим рефреном**. Найпоширенішою є однорядкова триколінна форма з ¹V 55p4, ^sV абр, ^mR ||⁶11112|11112|1122|| (реєстра-

ційний індекс <Зм10-1.20>) (нот. 5)¹⁰. Текст рефрену в усіх колядках – «Святий вечір», лише одного разу зустрічається «Щадрий вечор». Зафіксовано 15 зразків цього наспіву у 13 селах¹¹.

Цей «колядковий» тип має переважно «мажорний» ладовий нахил, часто з мелодичною лінією на основі ходу від 5-го до 1-го щабля з подальшим поверненням на 5-тий. Лише 2 мелодії є «мінорними» (обидві з с. Нова Мощаниця). В усіх виконавських версіях мелотематична форма залишається незмінною – ¹M αβγ.

Ритмотип з ¹V 55p4 доволі поширений, він зафіксований в Дубенському (с. Варковичі, с. Здовбиця, с. Квітневе), Гошанському (с. Садове, с. Симонів), Корецькому (с. Невірків с. Дивень, с. Великі Межиричі), Здолбунівському (с. Нова Мощаниця), Рівненському (с. Обарів) та Славутському (с. Жуків, с. Гориця, с. Шагова) районах (див. карту 2 на стор. 176).

У с. Садове Гошанського району трапився варіант, де музичний період розширено за рахунок повторення першої силабічної групи вірша, тому ритмічна структура наспіву є ¹V 555p4. Відповідним чином змінюються решта форм: ^mR ||⁶11112|11112|11112|1122||, ^sV аабр та ¹M ααβγ. Інципіт цієї пісні – «Ой у кого-то, ой у кого-то рано світліца» (нот. 6)

У терені також зафіксовано дворядкові композиції з ¹V 55p4₂ (<Зм10-2.41>), щоправда, в традиціях різних сіл наспіви отримують різне семантичне та мелотематичне втілення. У зразку «Ой гулицями да широкими» з с. Садове (Колодюк, 2017, с. 73) текст і мелодія мають наскрізну форму ^sV абр;вгр, а ¹M αβγ;δεζ (власне, саме мелічна форма і утворює дворядкову композицію). А от у зразку з с. Невірків (Колодюк, 2017, с. 73) обидва рівні форми збігаються: ^sV абр;абр, ¹M αβγ;αβγ¹.

Одним із різновидів макрогрупи <Зм10> є дворядковий тип з ритмічною будовою вірша ¹V 55;P45 (<Зм10-3>)¹². Зафіксовано 10 зразків цього наспіву у 8-ми населених пунктах Рівненського (с. Ставки), Здолбунівського (с. Мала Мощаниця, с. Білашів, с. Здовбиця) Гошанського (с. Симонів, с. Глибочок), Корецького (с. Великі Межиричі) та Острозького

⁸ Характерні словесні інципіти: «Чи є вдома пан-господар», «В полі, полі, плужок оре», «В сінях, в сінях огонь сяє», «Через небо доріженька», «Щедрик, щедрик, щедрівонька», «Ой по горах сніги лежать», «За городом там дзвін дзвонить», «Ой на річці на Йордані» та ін.

⁹ У місцевій традиції, як і в типології В. Гошовського, твори цієї форми іменуються щедрівками.

¹⁰ У В. Гошовського мелотип із ¹V 55p4 позначається кодом А-1.

¹¹ А. Колодюк розвідала, що в деяких селах Корецького району побутують зразки, які мають «оригінальний зачин-заспів, що складається із двох, трьох або чотирьох складів першого піввірша колядки» (Колодюк, 2017, с. 68).

¹² Згідно з системою В. Гошовського, мелотип із ¹V 55;P45 позначається кодом А-2.

(с. Новомалин) районів, (див. карту К-2). Семантична будова буває двох варіантів. У першому варіанті sV аб;рб (текст рефрену «Ой дай, Боже», «Щедрий вечор»), що відповідає ритмічній формі з чотирискладовим рефреном, серед-строфовим повтором другої силабічної групи rV 55;P45 (Зм10-3.210). У другому варіанті рефрен є дводільним з sV аб;рс (текст рефрену «Щедрий вечор, святий Василю»), rV 55;P45 (Зм10-3.221). Музично-ритмічна форма в обох випадках – mR ||:⁶11112|11112||1122|11112:|| (нот. 7). Наспів може отримувати як «мажорне», так і «мінорне» ладове втілення, проте мелотематична структура залишається стабільною – M αβ;γβ. Як показали останні дослідження, мелотип з rV 55;P45 має досить великий ареал, що тягнеться на західну Волинь та Прип'ятське Полісся (Клименко, 2012, с. 117). Згідно з матеріалами, картографованими І. Клименко, Середня Волинь є східною межею мелотипу з rV 55;P45 (Клименко, 2017, Карта А-2).

Наступний мелотип входить до **типологічної макросім'ї 5-складників з 3-складником у рефренах** rV 55p3;P553¹³ (Зм11). Це дворядкова композиція, що має три коліна з рефреном (індекс Зм11-4.31). Зафіксовано 8 зразків цього наспіву у 7-ми населених пунктах. Зустрічаються такі текстові варіанти рефрену: «Гануню, Гануню, панно говори з нами стихенька», «місяцю, Місяцю ясний, паничу красний, Андрійку», «до тебе, Ой просив Господь, на порадоньку, до себе», «Бог йому дав, Не завидуйте панове браття, дасть Бог й вам», «грай коню, Грай, кониченьку, під молоденьким паничем»¹⁴. Ритмічна будова вірша rV 55p3;P553. Семантична форма – sV абр;сту. Музично-ритмічна формула відтворюється у наступній схемі: mR ||:⁶11112|11112|123 ||11121|11121|123|| (нот. 8). Загалом у модельній формі цього мелотипу мала би витримуватись наскрізна ямбічна організація ритму. Проте характерною стильовою особливістю наспівів Середньої Волині є заміна ямбу на хорей у першому та другому колінах другого речення (рефрену). Наспиви цього мелотипу побутують у селах Рівненського (с. Ставки, с. Великий Житин, с. Корнин), Гоцанського (с. Садове), Дубенського (с. Здовбиця), Корецького (с. Великі Межиричі) та Острозького (с. Хорів) районів (див. карту К-2).

¹³ Згідно з типологією В. Гошовського мелотип з rV 55p3;P553 позначається кодом Б-1.

¹⁴ У цих рефренах слова «Гануню», «Місяцю», «Ой», «Не» «Грай» пишуться з великої літери. Це означає початок нового рядка в тексті колядки.

У зразку з с. Корнин зустрічається наспів із розширеним віршем, що втілюється за рахунок дроблення першої силабохрони на дві коротші в перших двох колінах першого речення. Мелодична лінія наспіву має «мажорний» ладовий нахил з опорою на 5 ступені, часто починається нижньою субквартою: M αβγ;δє. У трьох зразках (с. Здовбиця (Дуб.), с. Садове, с. Хорів) зустрічається чотирискладник (замість трискладника) у третьому коліні першого речення з відповідною музично-ритмічною формою: замість |123| утворюється |1212| (нот. 9) або ж |2112|.

Типологічна група на основі чотиридольника (диспондея) представлена двома видами форм. До першого належать твори з рефреном rV 44;P44 (Зм03-2.221), яким відповідає базова музично-ритмічна форма mR ||:⁴2222|2222:||, sV аб;рс (нот. 10) (16 зразків у 14 населених пунктах, карта К-3).

Другий тип форм налічує 12 зразків із 9 населених пунктів (див. карту К-3). Це мелотип, обрамлений рефреном, зі структурою вірша rV p4;44;p4 (Зм08.51). Зустрічаються такі текстові версії рефренів: «Гей Різдество» (9 зразків), «Святий вечір, свят» (2 зразки), «Гей, славен Бог» (1 зразок). Їх типова музично-ритмічна форма mR ||:⁶4224|2222|2222||4224|| з sV р;аб;р, M α;βγ;δ. Такий «повний» зразок зафіксовано лише в одиничному екземплярі – у с. Омеляна Рівненського району (нот. 11).

Решта прикладів побутують із переміщенням початкового рефрену у кінець строфи rV 44;P44 (Зм08.52) (5 зразків, нот. 12) або ж із його випускненням на початку твору rV 44;P4 (Зм08.50) (6 зразків).

Особливістю творів з с. Білашів Здолбунівського району (3 зразки) є вкорочення першої та останньої складовості рефрену, в результаті чого втілюється наступна музично-ритмічна форма mR ||:⁴2222|2222||2222|| (нот. 13).

Твори такої ритмо-композиційної форми у «чистому» вигляді не зустрічаються, а найчастіше побутують у вторинних версіях, з розщепленням перших двох або однієї силабохрони кожного коліна. У таких випадках отримуємо реальну ритмічну структуру rV 66;P55 mR ||:⁴111122|111122||⁶22224|22224|| (нот. 12).

Наспиви базової типологічної групи «Зм08» побутують у всьому досліджуваному терені¹⁵ Мелотип «Зм03» частіше зустрічається на захід від р. Горинь. (див. карту 3 на стор. 177).

Наступні групи мелотипів представлені малою кількістю зразків (менше 10-ти), проте є

¹⁵ У 28 населених пунктах, включно з матеріалами А. Колодюк.

важливими для формування загальної мелотипологічної картини Середньої Волині. Один із них – **спондеїчний триколінний тип** ${}^1V\ 443_2$ $\langle 3m04 \rangle$, з ${}^mR\ ||:42222|2222|224:|$, sV абв;где, ${}^1M\ \alpha\beta\gamma;\delta\epsilon\zeta$ (нот. 14, див. карту К-4). Відомо про побутування такого мелотипу в «світській та церковній версіях» (Клименко, 2012, с. 117). На території Середньої Волині зустрічаються лише твори з християнізованим текстом, тобто «церковні».

Інший мелотип – **дворядковий двоколінний десятискладник** із структурою вірша ${}^1V\ 55_2$ (без рефрену) (карта К-4). Мелоритмічна формула має два варіанти – ${}^mR\ ||:611112|11112:|$ (наспіви із с. Обарів та с. Білашів), або ж ${}^mR\ ||:611121|11121:|$ $\langle 3m12 \rangle$ (с. Бабин, с. Симонів, с. Межирич), sV аб;вг, ${}^1M\ \alpha\beta;\gamma\delta$. У зразках з ${}^mR\ ||:611121|11121:|$ спостерігається стала ритмічна зміна – у другому коліні другого речення вдвічі подовжуються четверта та п'ята силабохрони. Відповідно реальна музично-ритмічна форма є такою: ${}^mR\ ||611121|11121||611121|911142:|$ (нот. 15). Такі твори також зафіксувала А. Колодюк у Славутському районі (с. Колом'є, с. Нараївка, с. Дятилівка, с. Шевченко, с. Маралівка) (Колодюк, 2017, с. 68, Карта А-11). Розташування мелотипу з ${}^1V\ 55_2$ на мелогографічних картах підводить до попереднього висновку про те, що на Середній Волині зустрічаються два різновиди десятискладника, кордоном для яких є р. Горинь.

Врешті останній мелотип, що зафіксований в селах Рівненського, Здолбунівського та Острозького районів (4 зразки з 4 сіл, див. карту К-4) – ${}^1V\ 34_2;4_2;3$ $\langle 3m05 \rangle$. Це дитячі жартівливі твори з великою колісцевою формою (ВКФ), з двічі повтореним зачином, ходом і кінцівкою. Це єдиний мелотип, що представляє дитячий репертуар Середньої Волині. Музично-ритмічна будова виглядає

так – ${}^mR\ ||^4:224\ |2222:|:2222:|224\ ||$, мелотематична форма – ${}^1M\ AABBG$ (нот. 16).

Проведене дослідження зимових наспівів Середньої Волині дає змогу зробити такі **висновки**.

На досліджуваних теренах дотепер побутують твори зимового календарно-обрядового циклу – частіше в пасивному, а рідше – в активному вжитку. Домінують пісні церковного походження, хоча досить чисельно представлені й питомі обрядові наспіви. Серед питомих дорослий репертуар переважає над дитячим.

Мелотипологічний стрижень традиційного зимового календарного циклу представлений значною кількістю наспівів, що належать до семи базових типологічних макрогруп (усього 9 мелотипів). За чисельністю зафіксованих творів на Середній Волині домінують тридольний чотирискладовий висхідний іонік з ${}^1V\ 44;P44$ ($\langle 3m01 \rangle$) та макрогрупа на основі чотиридольника (диспандея) з ${}^1V\ 44;P44$ ($\langle 3m08 \rangle$ та $\langle 3m03 \rangle$). Перший побутує на всій досліджуваній території. За попередніми висновками, у макросім'ї висхідного іоніка виділяються 2 групи творів, що розрізняються за ладовими ознаками. Мелотип з ${}^1V\ 44;P44$ ($\langle 3m08 \rangle$) є загальнопоширеним, а наспіви з індексом $\langle 3m03 \rangle$ розташовуються більше на західній частині Середньої Волині.

Достатньо широко побутують також триколінні композиції з рефреном ${}^1V\ 55p4$ та різновид ${}^1V\ 55;P45$. Дворядковий мелотип на основі п'ятискладника з віршем ${}^1V\ 55p3;P553$ частіше зустрічається на лівому березі р. Горинь.

До менш розповсюджених мелотипів належать дворядковий тридільний з ${}^1V\ 443_2$, дитячі твори у великій колісцевій формі з ${}^1V\ 34_2;4_2;3$. Двоколінний десятискладник без рефрену з ${}^1V\ 55_2$ зустрічається з двома варіантами музично-ритмічної форми, які розмежовує р. Горинь.

Список використаної літератури і джерел

- Гошовский, В. (1971). Типы украинских колядок и их структурно-ритмические разновидности у славян. *У истоков народной музыки славян*, с. 81–138. Москва.
- Гринюк, П., Сидорін, А. (Упоряд.). (1987). *Українська РСР: Адміністративно-територіальний устрій: на 1 січня 1987 року*. Київ. 504 с.
- Єфремов, Є. (1997) Ритмоструктурні типи календарних наспівів на Київському Поліссі. *Полісся України: Матеріали історико-етнографічного дослідження. Вип. 1: Київське Полісся*, с. 245–259. Львів.
- Єфремов, Є., Клименко, І. (Ред.). (2016). *Проблеми етномузикології, 11 (Слов'янська мелогографія, 5)*. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Єфремов, Є., Клименко, І. (Ред.). (2017). *Проблеми етномузикології, 12 (Слов'янська мелогографія, 6)*. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12>
- Квитка, К. (1971). Песни украинских зимних обрядовых празднеств. *Избранные труды в 2-х т. Т. 1*, сс. 105–160. Москва.
- Клименко, І. (2012). Зимовий обрядово-пісенний цикл в українців: ключові форми та їх картографування (До проблеми візуалізації мелоаналітичних параметрів на географічних картах). *Проблеми етномузикології, 7 (Слов'янська мелогографія, 3)*, 109–121. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського.

- Клименко, І. (2013). Алгоритм монографічного вивчення ключових слов'янських обрядово-піснених форм («макротипів») (на прикладі колядок з віршем 5+5+3). *Проблеми етномузикології*, 8 (Слов'янська мелогеографія, 4), 45–63. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Клименко, І. (2016). Українська зимова макроареалогія в контексті слов'яно-балтського ранньотрадиційного меломасиву (СБРМ). Частина 1. *Проблеми етномузикології*, 11 (Слов'янська мелогеографія, 5), 15–20. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Клименко, І. (2017). Українська зимова макроареалогія в контексті слов'яно-балтського ранньотрадиційного меломасиву (СБРМ). Частина 2: Індексований реєстр зимових мелоформ. *Проблеми етномузикології*, 12 (Слов'янська мелогеографія, 6), 8–18. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132084>
- Коваль, В. (2006). До питання про трансформацію шедрівкових форм (за матеріалами з околиць на північний захід від Горган). *Етномузика*, 1 (Наукові збірки ЛНМА імені М. В. Лисенка; вип. 12), 9–60. Львів.
- Коваль, В. (2013). Трансформаційно-модифікаційні процеси в 13-складових колядках (за матеріалами з околиць на північний захід від Горган). *Проблеми етномузикології*, 8 (Слов'янська мелогеографія, 4), 64–75. НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Колесса, Ф. (1970). Старинні мелодії українських обрядових пісень. *Музикознавчі праці*, с. 383–392. Київ.
- Колодюк, А. (2017). Традиційні зимові наспіви середнього межиріччя Горині та Случі: збереженість та сучасний стан. *Проблеми етномузикології*, 12 (Слов'янська мелогеографія, 6), 66–70. НМАУ ім. П. І. Чайковського. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132238>
- Коропніченко, Г. (2009). Традиційні зимові наспіви Київщини: колядки (в контексті дослідження перехідних зон). *Проблеми етномузикології*, 4, 132–153. НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Луканюк, Б. (1990). Питання методики географічного етномузикознавства і етнографічне районування західноукраїнських земель. *Перша конференція дослідників народної музики західноукраїнських земель: Матеріали*, с. 5–8. Львів.
- Лукашенко, Л. (2008). Зимові обрядові наспіви Північного Підляшшя. *Етномузика*, 4 (Наукові збірки ЛНМА імені М. В. Лисенка; вип. 21), 57–72. Львів.
- Мартиновська, М. (2005). *Мій край пісенний – Здовбиця моя: фольклорний збірник*. Рівне. 76 с.
- Мовчанюк, Д. (2020). Пісні річного кола в традиції села Сьомаки Славутського району Хмельницької області. У кн. *Матеріали щорічної науково-практичної інтернет-конференції професорського складу, докторантів, аспірантів, магістрів та студентів «Музика в діалозі з сучасністю: мистецькі, педагогічні, комунікаційні аспекти музичної культури України XXI століття»*, с. 82–88. КНУКіМ. Науковий кер. М. Скаженик. Київ.
- Пархоменко, Т. (2008). *Календарні звичаї та обряди Рівненщини*. Рівне. 182 с.
- Пастушенко, А. (Упоряд.). (2011). *Українська народна пісенна спадщина Рівненщини і Тернопільщини: збірн. народних пісень*. 280 с. Тернопіль.
- Рибак, Ю. (2001). Зимові мелоформи в народнопісенній культурі верхньоприп'ятського басейну. *Поліссязнавство: наукові фольклорно-етнологічні та мистецтвознавчі студії*, с. 18–25. Рівне.
- Серко, Е. (2019). Зимние напевы Средней Волыни. *Вопросы музыкальной культуры и искусства в современных исследованиях: научные труды Белорусской государственной академии музыки*. Вып. 46, с. 50–64. Минск.
- Скаженик, М. (2017). Мелоареали ранньотрадиційних зимових наспівів басейну Уборті (Середнє Полісся). *Проблеми етномузикології*, 12 (Слов'янська мелогеографія, 6), 41–53. НМАУ ім. П. І. Чайковського. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132219>
- Скаженик, М. (2018). Щедровки-ионики в басейне реки Уборть (Среднее Полесье): композиционные и звуковысотные разновидности. *Tradicija ir dabartis*, 13, с. 81–97. Клайпеда. <http://dx.doi.org/10.15181/td.v13i0.1696>
- Супрун-Яремко, Н. (Упоряд.). (2013). *Народні пісні Рівненщини (фонографічний збірник)*. Рівне. 460 с.
- Столярчук, Б. (Упоряд.). (1992). *Ой цвіте калина: народні пісні Рівненщини*. Рівне. 104 с.
- Федоришин, М. (Упоряд.). (1993). *Зірнька ясна на небі сяє: колядки і шедрівки, записані на Рівненщині Віктором Ковальчуком*. Рівне: ГТ «Світоч». 80 с.
- Цехміструк, Ю. (2006). *Народні пісні Волині: Фонографічні записи 1936-1937 років*. Львів, Рівне. 480 с.

References

- Fedoryshyn, M. (Ed.) (1993). *Zironka yasna na nebi siaie: koliadky i shchedrivky, zapysani na Rivnenshchyni Viktorom Kovalchukom* [A Bright Star in the Sky Shines: Carols and Christmas Carols Recorded in Rivne Region by Viktor Kovalchuk]. Rivne. 80 p. [in Ukrainian].
- Hoshovskyi, V. (1971). Typy ukrainiskih kolyadok i ih strukturno-ritmicheskie raznovidnosti u slavyan [Types of Ukrainian carols and their structural and rhythmic varieties among the Slavs]. In the book *U istokov narodnoy muzyki slavyan* [At the Origins of Folk Music of the Slavs], pp. 81–138. Moskow. [in Russian].
- Hryniuk, P., Sydorin, A. (Ed.) (1987). *Ukrainska RSR: Administratyvno-terytorialnyi ustroi: na 1 sichnia 1987 roku* [Ukrainian SSR: Administrative-Territorial System: as of January 1, 1987]. Kyiv, 504 p. [in Ukrainian].
- Kvitka, K. (1971). Pesni ukrainiskih zimnih obryadovyih prazdnestv [Songs of Ukrainian winter ritual festivals]. *Izbrannyye trudy v 2-h tomah* [Selected works in 2 volumes], Vol. 1, pp. 105–160. Moskow. [in Russian].
- Klymenko, I. (2012). Zymovi obriadovo-pisennyi tsykl v ukrainsiv: kluchovi formy ta yikh kartohrafuvannia (Do problemy vizualizatsii meloanalitichnykh parametriv na heohrafichenykh kartakh) [Ukrainians' winter ritual-song cycle: key forms and their mapping (to the problem of the meloanalytical parameters visualization on geographical maps)]. *Problemy etnomuzykolohiy* [Problems of Music Ethnology]. Iss. 7, 109–121. Kyiv. [in Ukrainian].

- Klymenko, I. (2013). Alhorytm monohrafichnoho vyvchennia kliuchovykh slovianskykh obriadovo-pisennykh form («makrotypiv») (na prykladi koliadok z virshem 5+5+3). [Algorithm of monographic study of the key slavic ritual song forms (of the “macrotypes”) (on the example of koliadky with 5 + 5 + 3 verse)]. *Problemy etnomuzykologiyi [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 8, pp. 45–63. Kyiv. [in Ukrainian].
- Klymenko, I. (2016). Ukrainska zymova makroarealohiia v konteksti sloviano-baltskoho rannotradytsiinoho melomasyvu (SBRM). Chastyna 1. [Ukrainian winter time macroareology in the context of slavic-baltic early-traditional music massiv (SBEM). Part 1]. *Problemy etnomuzykologiyi [Problems of Music Ethnology]*, Iss. 11, 15–20. Kyiv. [in Ukrainian].
- Klymenko, I. (2017). Ukrainska zymova makroarealohiia v konteksti sloviano-baltskoho rannotradytsiinoho melomasyvu (SBRM). Chastyna 2: Indeksovanyi reiestr zymovykh meloform [Ukrainian winter macroareology in the context of the Slavic-Baltic early traditional melody (SBRM). Part 2: Indexed register of winter meloforms]. *Problemy etnomuzykologiyi [Problems of Music Ethnology]*, Iss. 12, 8–18; atlas A1–A7. Kyiv. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132084> [in Ukrainian].
- Koval, V. (2006). Do pytannia pro transformatsiiu shchedrivkovykh form (za materialamy z okolyts na pivnichnyi zakhid vid Horhan) [On the question of the transformation of Christmas forms (according to materials from the area northwest of Gorgan)]. *Etnomuzyka [Ethnomusicology]*, 1, 49–60. Lviv. [in Ukrainian].
- Koval, V. (2013). Transformatsiino-modyfikatsiini protsesy v 13-skladovykh koliadkakh (za materialamy z okolyts na pivnichnyi zakhid vid Horhan) [Transformation and modification processes in 13-component carols (based on materials from the area northwest of Gorgan)]. *Problemy etnomuzykologiyi [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 8, 64–75. Kyiv. [in Ukrainian].
- Kolessa, F. (1970). Starynni melodii ukrainskykh obriadovykh pisen [Ancient melodies of Ukrainian ritual songs]. *Muzykoznavchi pratsi [Musicological works]*, pp. 383–392. Kyiv. [in Ukrainian].
- Kolodiuk, A. (2017). Tradytsiini zymovi naspivy serednoho mezhyrichchia Horyni ta Sluchi: zberezhenist ta suchasnyi stan [Traditional winter songs of the middle rivers Goryn and Sluch: preservation and modern state]. *Problemy etnomuzykologiyi [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 12, 66–70. Kyiv. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132238> [in Ukrainian].
- Koropnichenko, H. (2009). Tradytsiini zymovi naspivy Kyivshchyny: koliadky (v konteksti doslidzhennia perekhidnykh zon) [Kyiv region traditional winter tunes: Koliadky (in the context of the transition zone investigations)]. *Problemy etnomuzykologiyi [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 4, 132–153. Kyiv. [in Ukrainian].
- Lukaniuk, B. (1990). Pytannia metodyky heohrafichnoho etnomuzykoznavstva i etnografichne raionuvannia zakhidnoukrainskykh zemel [Questions of methods of geographical ethnomusicology and ethnographic zoning of western Ukrainian lands]. *Persha konferenciya doslidnykiv narodnoi muzyky zakhidnoukrainskykh zemel [The First Conference for Researchers of Folk Music in western Ukrainian Lands: Materials]*, 5–8. Lviv. [in Ukrainian].
- Lukashenko, L. (2008). Zymovi obriadovi naspivy Pivnichnoho Pidliashshia [Winter rituals of Northern Podlasie]. *Etnomuzyka [Ethnomusicology]*, 4, 57–72. Lviv. [in Ukrainian].
- Martynovska, M. (2005). *Mii kraï pisennyi – Zdobutysia moia : folklornyi zbirnyk [My Singing Land – My Zdobutsya: Folklore Collection]*. Rivne. 76 p. [in Ukrainian].
- Movchaniuk, D. (2020). Pisen richnoho kola v tradytsii sela Somaky Slavutskoho raionu Khmelnytskoi oblasti. [Songs of the annual circle in the tradition of the village of Siomaki, Slavuta district, Khmelnytsky region]. *Materialy shchorichnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii profesorskoho skladu, doktorantiv, aspirantiv, mahistriv ta studentiv «Muzyka v dialozi z suchasnistiu: mystetski, pedahohichni, komunikatsiini aspekty muzychnoi kultury Ukrainy KhKhI stolittia» [Proceedings of the annual scientific-practical Internet conference of professors, doctoral students, graduate students, masters and students «Music in dialogue with modernity: artistic, pedagogical, communication aspects of musical culture of Ukraine in the XXI century»]*, pp. 82–88. KNUCA. Science head M. Skazhenyk. Kyiv. [in Ukrainian].
- Parkhomenko, T. (2008). *Kalendarni zvychai ta obriady Rivnenshchyny [Calendar Customs and Rites of Rivne Region]*. Rivne. 182 p. [in Ukrainian].
- Pastushenko, A. (Ed.). (2011). *Ukrainska narodna pisenna spadshchyna Rivnenshchyny i Ternopilshchyny : zbirn. narodnykh pisen [Ukrainian Folk Song Heritage of Rivne and Ternopil Regions: Folk Songs Ccollection]*. Ternopil. 280 p. [in Ukrainian].
- Rybak, Yu. (2001). Zymovi meloformy v narodnopisennii kulturi verkhnoprypiatskoho baseinu [Winter meloforms in the folk song culture of the Upper Pripjat basin]. *Polissieznavstvo: naukovy folklorno-etnolohichni ta mystetstvoznavchi studii [Polysseznavstvo: scientific folklore-ethnological and art studies]*, pp. 18–25. Rivne. [in Ukrainian].
- Serko, E. (2019). Zimnie napevyi Sredey Volyni [Winter tunes of Central Volyn]. *Voprosy muzykalnoy kultury i iskusstva v sovremennyih issledovaniyah: nauchnyie trudy Belorusskoy gosudarstvennoy akademii muzyki [Questions of Musical Culture and Art in Modern Research: Scientific Works of the Belarusian State Academy of Music]*. Iss. 46, pp. 50–64. Minsk. [in Russian].
- Skazhenyk, M. (2017). Meloarealy rannotradytsiinykh zymovykh naspiviv baseinu Uborti (Serednie Polissia) [Areas of of early traditional winter-time tunes in the Ubort` River basin (Middle Polissya)]. *Problemy etnomuzykologiyi [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 12, 41–53. Kyiv. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132219> [in Ukrainian].
- Skazhenyk, M. (2018). Shchedrovki-ioniki v basseine reky Ubort` (Srednee Polesie): kompozitsionnye i zvukovysotnye raznovidnosti. [Shchedrovka-ionic in the Ubort` River Basin (Middle Polissya): compositional and pitch variations] *Tradicija ir Dabartis. [Tradition & Contemporarity]*. Iss. 13, 81–97. Klaipeda. [in Russian] <http://dx.doi.org/10.15181/td.v13i0.1696>

- Suprun-Yaremko, N. (Ed.). (2013). *Narodni pisni Rivnenshchyny (fonohrafichniy zbirnyk) [Folk Songs of Rivne Region (Phonographic Collection)]*. Rivne. 460 p. [in Ukrainian].
- Stoliarchuk, B. (Ed.). (1992). *Oi tsvite kalyna: narodni pisni Rivnenshchyny [Oh, Guelder Rose Blooms: Folk Songs of Rivne Region]*. Rivne. 104 p. [in Ukrainian].
- Tsekhmistruk, Yu. (2006). *Narodni pisni Volyni: Fonohrafichni zapysy 1936-1937 rokiv [Folk Songs of Volyn: Phonographic Records of 1936-1937]*. Lviv, Rivne. 480 p. [in Ukrainian].
- Yefremov, Ye. (1997). Rytmostrukturni typy kalendarnykh naspiviv na Kyivskomu Polissi [Rhythmostructural types of calendar melodies in Kyiv Polissya]. *Polissia Ukrainy: Materialy istoryko-etnografichnoho doslidzhennia [Polissya of Ukraine: Materials of Historical and Ethnographic Research]*. Iss. 1: Kyiv Polissya, 245–259. Lviv [in Ukrainian].
- Yefremov, Ye., Klymenko, I. (Ed.). (2016). *Problemy etnomuzykolohiyi: zbirn. nauk. statei z atlasom [Problems of Music Ethnology: Collection of Scientific Articles with Atlas]*, Iss. 11. Kyiv, 108 p. [in Ukrainian].
- Yefremov, Ye., Klymenko, I. (Ed.). (2017). *Problemy etnomuzykolohiyi: zbirn. nauk. statei z atlasom [Problems of Music Ethnology: Collection of Scientific Articles with Atlas]*, Iss. 12. Kyiv, 136 p. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12> [in Ukrainian].

Таблиця 1. Адміністративні коди населених пунктів (подано за довідником (Гринюк, 1987)).

код	село	код	село	код	село	код	село	код	село
Дубенський район		Корецький район		Острозький район		Рівненський р-н		Славутський р-н	
206	Варковичі	465	Великі Межиричі	717	Грем'яче	770	Великий Житин	906	Великий Скнит
218	Збитин		725	Межирич	773		Омеляна	907	Нараївка
219	Здовбиця	466	Дивень	740	Новомалин	780	Городище	916	Гориця
254	Квітневе	482	Морозівка	758	Хорів	789	Грушвиця	917	Красностав
Гошанський район		484	Невірків	Здолбунівський р-н		794	Жобрин	920	Мирутин
128	Гоща	486	Новий Корець	404	Білашів	797	Углища	923	Жуків
129	Бабин		426	Здовбиця	801	Грабів	924	Маралівка	
146	Глибочок	495	Сапожин	431	Мала Мощаниця	802	Дерев'яне	941	Шевченко
163	Малютин	496	Світанок		809	Корнин	947	Дятилівка	
167	Пустомити	499	Стовпин	442	Нова Мощаниця	812	Кустин	953	Шагова
175	Садове	506	Щекичин		444	Спасів	830	Обарів	955
178	Симонів		456	Дермань	831	Ставки	967	Бесідки	
						842	Тайкури		
Усього: 55 населених пунктів									

Нотні приклади

1. Тун Зм01-3.221

Великі Межиричі (Рівне: Корець)

Затис і транскрипція М. Мельника

♩ = 112

1. Ой на стан_ці, на ста_їон_ці.
Щод_рий ве_чір, доб_рий ве_чір.

2. Тун Зм01-7.24

Гоща (Рівне: Гоща)

(Пархоменко, 2008, с. 140)

Затис Т. Пархоменко, транскрипція Н. Боярської

♩ = 72

1. В по_лі, по_лі, плу_жок о_ре. Щед_рий ве_чир,
доб_рий ве_чир, Доб_рим лю_дям на весь світ!

3. *Тун 3м01-7.623-221*

Обарів (Рівне: Рівне)

Запис і транскрипція Н. Боярської

1. Ой у по_лі на лу_ноч_ку Пас_ли ста_до
пас_туш_ки. Щод_рий ве_чор, свя_тий ве_ч[ор].

4. *Тун 3м01-3.24+27*

Нова Мощаниця (Рівне: Здолбунів)

(Пастушенко, 2011, с. 37)¹

Запис А. Пастушенка

З рухом

1. Ой на річ_ці, на ло_тат_ті Пла_ва лис_тя во_по_лон_ці.
Щед_рий ве_чір, доб_рий ве_чір, Доб_рим лю_дям на весь ве_чір.

5. *Тун 3м10-1.20*

Симонів (Рівне: Гоща)

Запис і транскрипція О. Серко

1. Ой_у го_ро_ді чер_во_на ро_жа, Свя_тий ве_чір.

6. *Тун 3м10-1.20снец*

Садове (Рівне: Гоща)

Запис і транскрипція К. Верещук

1. Ой у ко_го-то ой у ко_го-то ра_но све_ті_ца свя_тий ве_чор.

7. *Тун 3м10-3.210*

Білашів (Рівне: Здолбунів)

Запис Ю. Гуменюк, транскрипція О. Серко

1. Ой хва_ли_ла_ся бі_ла бе_ре_за.
Свя_тий ве_чір, бі_ла бе_ре_за.

8. *Тун 3м11-4.31*

Великий Житин (Рівне: Рівне)

Запис і транскрипція Серко О.

1. Ой под вер_бо_ю, под зе_ле_но_ю, грай ко_ню,
Грай, ко_ни_чень_ку, під мо_ло_день_ким па_ни_чем.

¹ У транскрипції А. Пастушенка мелодія записана квартою нижче, з устоем «ре».

9. *Tun 3m11-4.31*

Садове (Рівне: Гоща)

Запис і транскрипція К. Верещук

♩ = 180

1. А пан гос_по_дар бать_ка й нень_ку мав, Бог йо_му дав.

Не за_ви_дуй_те, па_но_ве - брат_тя, дасть Бог й вам.

10. *Tun 3m03-2.221*

Грушвиця (Рівне: Рівне)

Запис О. Киц, транскрипція О. Серко

♩ = 68

3. А в на_шо_го па_на, та й на йо_го дво_рі

Щед_рий ве_чір, свя_тий ве_чір.

11. *Tun 3m08.51*

Омеляна (Рівне: Рівне)

Запис та транскрипція А. Мороз

♩ = 104

1. Да гей Ро_жест_во. Крас_на_я пан_на

по са_ду хо_ди_ла да Гей, гей Ро_жест_во.

12. *Tun 3m08.52*

Корнин (Рівне: Рівне)

(Пастушенко, 2011, с. 28)

Весело

Запис А. Пастушенка

1. Ой за га_єм, га_єм, га_єм зе_ле_нень_ким.

Гей, гей Рож_дест_во, гей, гей Рож_дест_во.

13. *Tun 3m08.50*

Білашів (Рівне: Здолбунів)

Запис Ю. Гуменюк, транскрипція О. Серко

♩ = 124

1. Крас_на_я пан_на по са_ду хо_ди_ла, гей Рож_дест_во.

14. *Tun 3m04-5.623*

Дерев'яне (Рівне: Рівне)

(Столярчук, 1992, с. 26)

Спокійно, не поспішаючи

Запис і транскрипція В. Ковальчука

1. На Йор_да_ні ти_ха во_да сто_я_ла,

Там Пре_чис_та ма_ти си_на ку_па_ла.

15. *Тун 3м12.622*

Симонів (Рівне: Гоща)

Запис і транскрипція О. Серко

1. Ой під ор_ до_ ю, під зе_ ле_ но_ ю,
Сто_ я_ ла ра_ да, хлоп_ ців гро_ ма_ /га/_ да.

16. *Тун 3м05.-3.81*

Омеляна (Рівне: Рівне)

Запис і транскрипція А. Мороз

1. На пе_ чі ску_ бу_ ни ску_ бу_ ця
А в пе_ чі пи_ ро_ ги пе_ чуть_ ся.
По_ ди_ ви_ ся ску_ бу_ не За чу_ ба.
Кот_ ра кот_ ру за_ ску_ бе

Olena Serko

<https://orcid.org/0000-0003-4361-2640>

Rivne musical professional college

of Rivne State Humanitarian University

+380 68 768-8147, e-mail: len922@ukr.net

Melotypes and areals of winter ritual songs of Central Volyn

Among the songs of the calendar-ritual cycle of the territory of Central Volyn, as well as most other regions of Ukraine, the genres of the winter calendar show the greatest prevalence and optimal preservation to this day. However, so far they have not received a thorough systematic analysis in ethnomusicological works. Therefore, the aim of the study is to determine the types and distribution areas of songs of the winter cycle of the Central Volyn region in accordance with their structure and style, as well as mapping the materials obtained during the study taking into account their melotypological and meloarealogic characteristics.

The research methodology is based on the application of the method of frontal-field research of winter folklore in the villages of Central Volyn, structural-typological, analytical, static, comparative methods and mapping method.

The scientific novelty of the article is determined by the fact that the proposed study covers the winter-song tradition of Central Volyn, a region still little studied by ethnomusicologists. The analysis and systematization of a significant number of melotypes taking into account the limits of their distribution, melogeographic maps reflecting the spatial processes of the studied phenomenon are made.

In the course of melotypological analysis of songs of the winter cycle of Central Volyn we come to the conclusion that the melotypological core of the winter calendar cycle consists of 7 basic typological macrogroups, which are represented by a significant number of samples. According to the number of recorded works in Central Volyn, the three-part four-syllables ascending ionic ${}^1V\ 44;R44$ ($\langle 3M01 \rangle$) and the four-part four-syllables ${}^1V\ 44;R44$ ($\langle 3M08 \rangle$ and $\langle 3M03 \rangle$) are dominate. Three-element five-syllables with the refrain ${}^1V\ 55r4$ with variety ${}^1V\ 55;R45$ and ${}^1V\ 55r3;R553$ are also widely used. Less common melotypes include a two-line three-element ${}^1V\ 443_2$, two-element ten-syllables without a refrain ${}^1V\ 55_2$, children's songs in a large wheeled form ${}^1V\ 34_2;4_2;3$.

The reflection of the obtained results on melogeographic maps leads to the preliminary conclusion that in the macrofamily of the ascending ionic there are 2 groups of songs that differ in harmony. Melotype ${}^1V\ 55r3;R553$ is more common on the left bank of the Goryn River; two-line two-part songs without a refrain ${}^1V\ 55_2$ are found in two versions of the musical-rhythmic form, the border for which is Goryn River.

Keywords: winter ritual songs, Central Volyn, melotype, meloareal.

Елена Серко

<https://orcid.org/0000-0003-4361-2640>

Ровенский музыкальный профессиональный колледж

Ровенского государственного гуманитарного университета

+380 68 768-8147, e-mail: len922@ukr.net

Типы и ареалы распространения зимних обрядовых напевов Средней Волыни

На территории Средней Волыни, как и в большинстве других регионов Украины, среди песен календарно-обрядового цикла до сих пор наибольшее распространение и оптимальную сохранность демонстрируют жанры зимнего календаря. Однако местные их разновидности до нынешнего времени не получили основательного системного анализа в этномузыковедческих трудах. Поэтому *целью исследования* является определение типов и ареалов функционирования песен зимнего цикла региона Средней Волыни в соответствии с их структурой и стилистикой, а также картографирование материалов, полученных в ходе исследования, с учетом их мелотипологических и мелоареалогических характеристик.

В публикации представлены песенные материалы традиционных зимних обрядов, собранные в селах Средней Волыни в результате фронтально-полевого исследования. *Научный аппарат* статьи базируется на структурно-типологическом, статистическом, сравнительно-аналитическом методах, а также использует разработанную украинскими этномузыкологами методику картографирования.

Научную новизну статьи определяет то, что предлагаемая работа охватывает зимне-песенную традицию Средней Волыни – региона, до сих пор малоизученного этномузыковедами. Осуществлен анализ и систематизация большого количества произведений, выделены основные мелотипы с учетом границ их распространения, составлены мелогеографические карты, которые отражают пространственные процессы изучаемого явления.

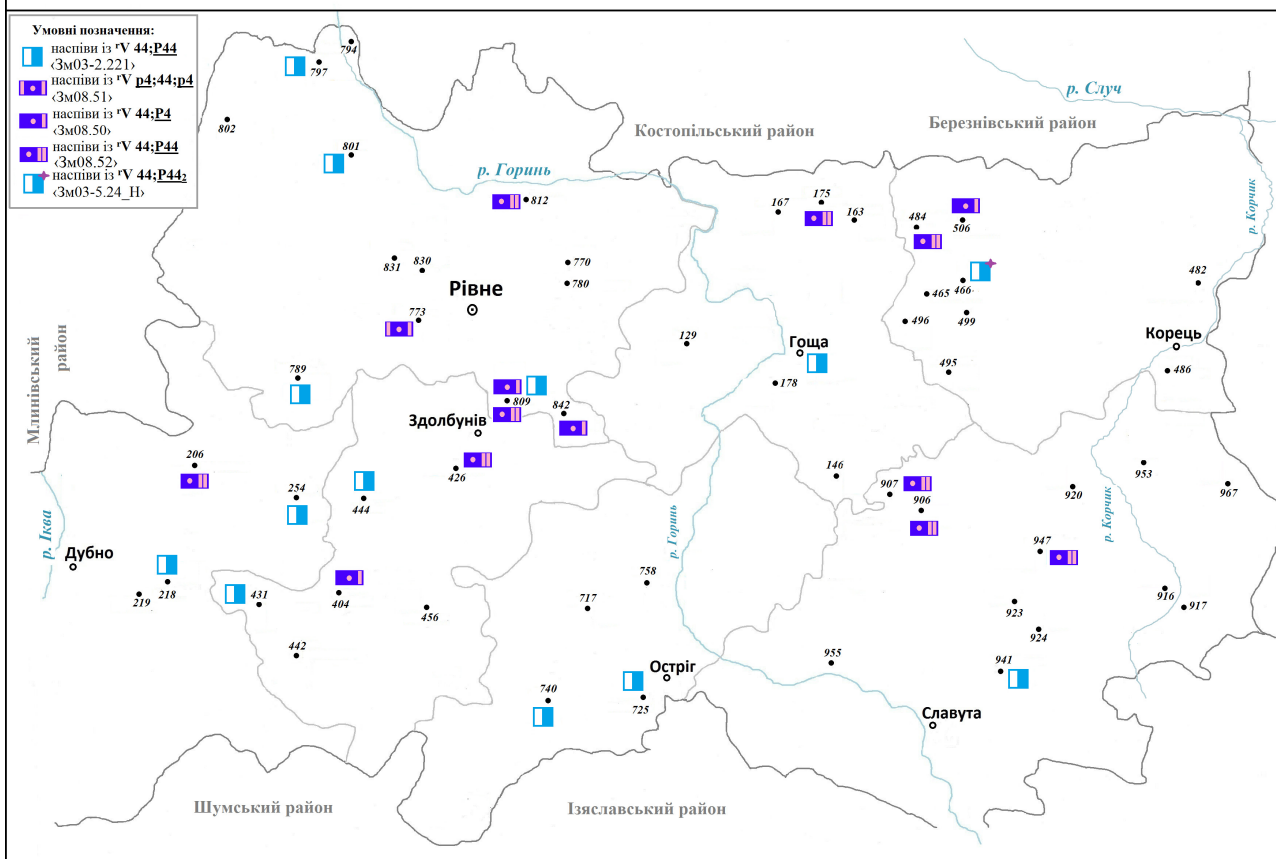
В ходе мелотипологического анализа песен зимнего цикла Средней Волыни автор приходит к выводу, что его стержень составляют 9 мелотипов, принадлежащих к 7 базовым типологическим макрогруппам (по систематике И. Клименко, 2017 г.). Они представлены большим количеством образцов. По численности зафиксированных напевов на Средней Волыни доминируют произведения на основе четырехсложника – трехдольный восходящий ионик с ¹V 44;P44 (<Зм01>) и четырехдольная макрогруппа с ¹V 44;P44 (<Зм08> и <Зм03>). Достаточно широко бытуют также композиции на основе пятисложника с рефреном – однострочная ¹V 55p4, ее строфическая разновидность ¹V 55;P45 и другой двухстрочный тип со стихом ¹V 55p3;P553. К менее распространенным мелотипам принадлежат двухстрочная строфа с трехколенными стихами ¹V 443₂, двухколенный десятисложник без рефрена ¹V 55₂ и большая кольцевая форма ¹V 34₂;4₂;3, характерная для детского репертуара.

Отображение полученных результатов на мелогеографических картах подводит к нескольким *предварительным выводам*. В макросемье восходящего ионика выделяются две группы произведений, которые различаются по ладовым признакам. Мелотип ¹V 55p3;P553 чаще встречается на левом берегу р. Горынь. Двухстрочные на основе сдвоенного пятисложника без рефрена (¹V 55₂) существуют в двух вариантах музыкально-ритмической формы, границей распространения которых является р. Горынь.

Ключевые слова: зимние обрядовые напевы, Средняя Волынь, мелотип, мелоареал.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2020 р.

О. Серко. Карта 3. Зимові наспіви Середньої Волині із 'V 44;P44 та 'V 44;P4

О. Серко Карта 4. Зимові наспіви Середньої Волині ('V 552, 'V 4432, 'V 342;42;3)

